

Etikk i karriereveiledning

Anne Holm-Nordhagen

17.09.20

Plan for dagen

09.35 – 10.00: 1. Økt

Nasjonalt kvalitetsrammeverk

PAUSE (10.00 – 10.15)

10.15 – 11.45: 2. Økt

Etikk i karriereveiledning: Hva og hvorfor?
Introduksjon til etikk i kvalitetsrammeverket

PAUSE

Workshop

Innledning i plenum og arbeid i grupper

LUNSJ (11.45 – 12.15)

Kulturelt innslag: 12.15.

12.30 – 13.55: 3. Økt

Levende etikk!

Etisk refleksjon: Hva, hvorfor og hvordan?

PAUSE

Workshop

Innledning i plenum og arbeid i grupper

PLENUMSØKT 1

09.35 – 10.00: 1. Økt

Nasjonalt kvalitetsrammeverk

PAUSE (10.00 – 10.15)

Nasjonalt kvalitetsrammeverk

KVALITET ! KARRIEREVEILEDNING

Etikk

Les om arbeidet

Kompetansestandarder

Les om arbeidet

Karierekompetanse

Les om arbeidet

Kvalitetssikring

Les om arbeidet

Bakgrunn

I NOU 2016:7 Norge i omstilling karriereveiledning for individ og samfunn blir det slått fast at felles etiske retningslinjer er en del av profesjonaliseringen av karriereveiledningen, og det blir anbefalt at det utarbeides felles etiske retningslinjer som er spesifikke for karriereveiledningstjenestene.

Etiske prinsipper og retningslinjer for karriereveiledningstjenestene skal bidra til:

- å øke kvaliteten på karriereveiledningstjenestene
- å gi støtte i etisk utfordrende situasjoner for de som tilbyr karriereveiledningstjenester
- å vedlikeholde og styrke den etiske kompetansen hos de som tilbyr karriereveiledningstjenester
- å legge til rette for systematisk etisk refleksjon i fagmiljøene

Oppdrag

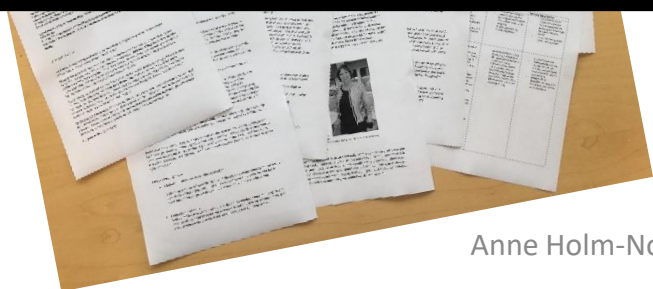
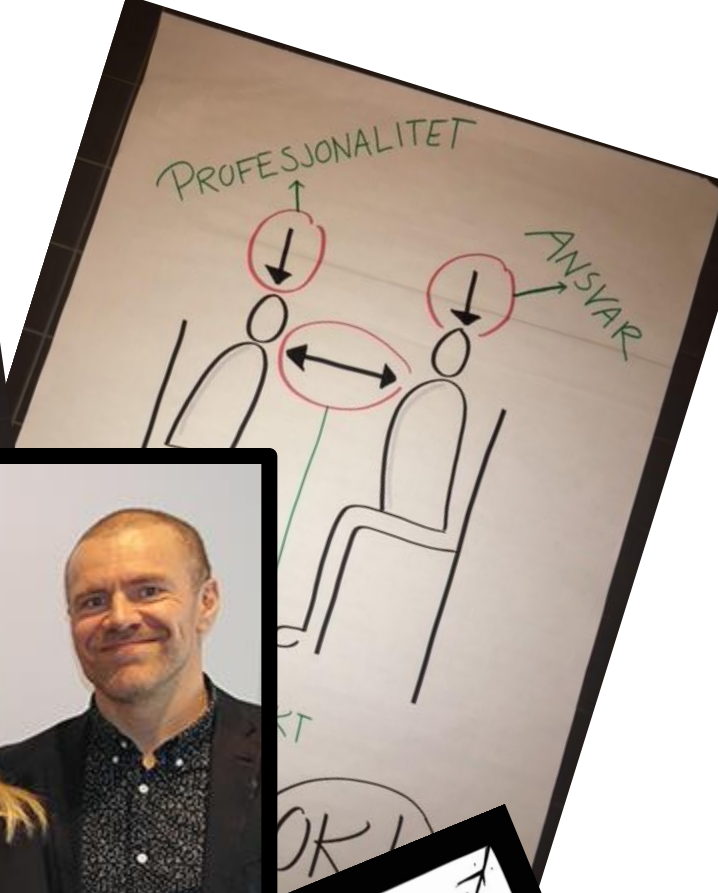
«Arbeidsgruppe **Etikk – prinsipper og retningslinjer for god praksis** skal utrede og foreslå felles etiske prinsipper og retningslinjer for karriereveiledning. Gruppen skal vurdere om det er hensiktsmessig å både utarbeide mer overordnede etiske prinsipper og mer detaljerte/avgrensede etiske retningslinjer. Gruppen skal komme med forslag til etiske prinsipper/retningslinjer som kan være relevante og komme til anvendelse i alle sektorer. Gruppen må gjøre vurderinger av hvilke hensyn som må tas for at prinsippene/retningslinjene kan komme til anvendelse i alle sektorer.

Det også ønskelig at gruppen utformer prinsippene/retningslinjen med tanke på anvendelse og relevans for alle former for karriereveiledning, det være seg ansikt til ansikt samtaler, gruppeveiledning, karrierelæring/undervisning, digital karriereveiledning og lignende».

Proessen

⊕
- jeg-formen → nærhet til praksis
- skillet mellom individnivå i system- og rollene
→ jeg i forhold til degnshet og andre
→ MINNRE!
KARRIERE-veiledning, eller bare SERVICE-ERK

Form: Prøvens
Samling 2
- rom for egen refleksjon
- enkelt -eksempler?
- fokus på veisøker - lett å forstå
lett tilgjengelig
- gylldighet til tross for endringer i samf./lag
- Sam. arb. mellom ulike akt. - veis
Henvise til andre normative dokumenter
- nasjonale
- internasjonale
- Konsekvens?
- Rending
- Evaluering

En felles plattform

PLENUMSØKT 2

10.15 – 11.45: 2. Økt

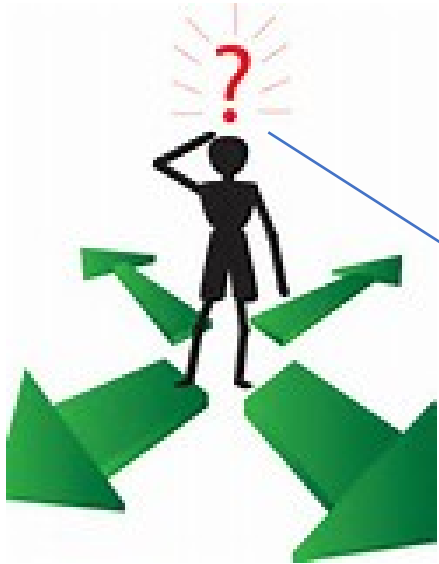
Etikk i karriereveiledning: Hva og hvorfor?
Introduksjon til etikk i kvalitetsrammeverket

PAUSE

Workshop

Innledning i plenum og arbeid i grupper

Etikk

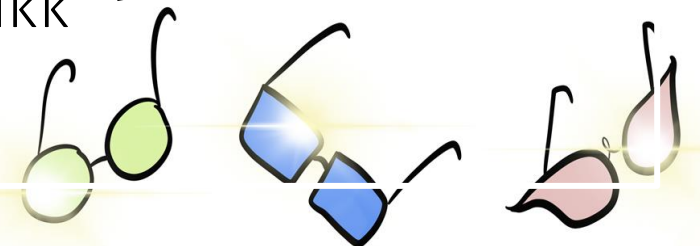
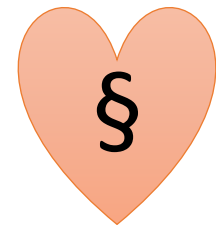
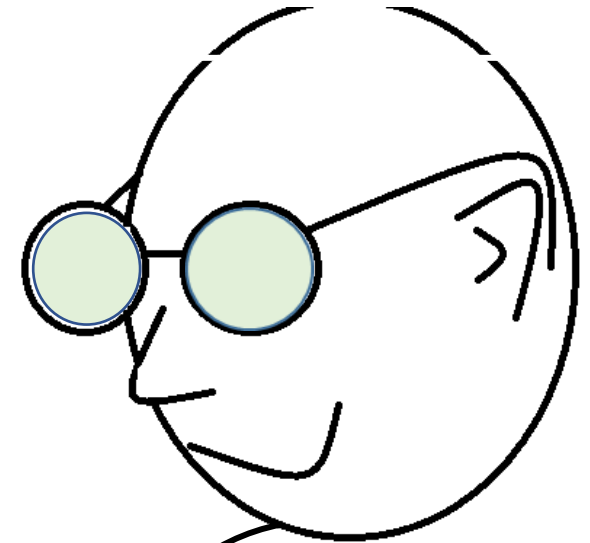

Etikk er systematisk tenkning om hva som er moralsk godt, rett og rettferdig (Etikkhåndboka,2008)

Etikk → Refleksjon over moral
Moral → Handlinger

Etiske valg → Valg basert på refleksjon og vurdering på grunnlag av verdier (Lingås, 2011)

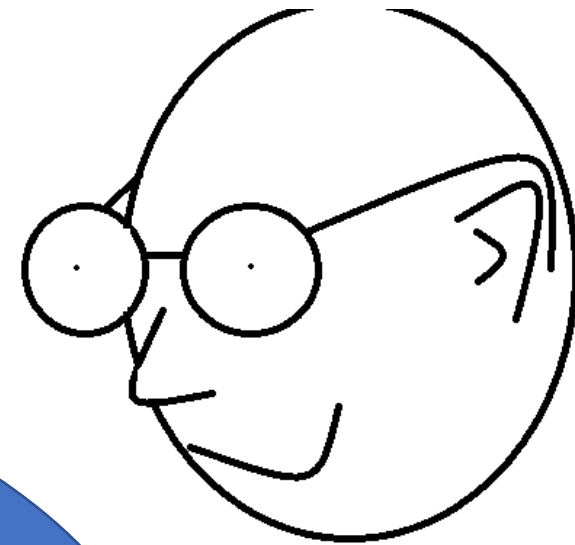
- Etikk, moral og valg
- Etikk og profesjonalitet: Vi skiller mellom hverdagsetikk og yrkesetikk

GODT RETT RETTFERDIG

**Hvilke “briller”
setter du på deg
når du går på jobb?**

Verdigrunnlaget

Et humanistisk menneskesyn

Mennesket i sentrum, som mål for handling (ikke som middel). Subjekter i egne liv, med fri vilje og iboende egenverd.

Respekt for veisøkers egenverd og autonomi

Rett til selvbestemmelse, ta valg for seg selv. Å respektere innebærer blant annet å møte den andre uten fastlåst førforståelse og fordommer.

Profesjonalitet og etiske kompetanse

Gjøre det man kan, kunne det man gjør. Etisk bevissthet, dømmekraft og handlekraft.

Likeverd og sosial rettferdighet

Lik behandling, ikke diskriminere og forskjellsbehandle uten saklig grunn.

Åpenhet, nysgjerrighet og undring

Ydmykhet i møte med veisøker, aktiv lytting, starte «der han er».

Hvorfor snakke om etikk?

- Veiledning er en etisk handling
- Etisk bevissthet gjør oss bedre rustet til å ta gode valg
- Etisk kompetanse gjør oss tryggere som veiledere
- Fordi det er viktig å anerkjenne (finne felleskap) i de etiske utfordringene vi møter

Yttergrensene i etikk

RELATIVISME

MORALISME

- Det som er rett for meg, trenger ikke å være rett for deg.

(Kversøy, 2013, s. 21)

- Sikre etiske sannheter, regelrytteri, fundamentalisme
Universelle sannheter og objektive sannheter.

Etiske retningslinjer

Kompetanse
Når jeg gir karriereveiledning

- 1) gjør jeg det på et oppdatert og kunnskapsbasert karrierefaglig grunnlag
- 2) håndterer jeg saker jeg har kompetanse og mandat til. Jeg erkjenner min faglige begrensning, og opplyser veisøker om andre relevante instanser og tjenester
- 3) bruker jeg metoder og innfallsvinkler som er tilpasset veisøkers situasjon og muligheter

Relasjon og samarbeid
I relasjon og samarbeid med veisøker

- 4) respekterer jeg veisøkers egenverd og likeverd
- 5) viser jeg ydmykhet, og tar utgangspunkt i veisøkers forståelse av egen situasjon og muligheter
- 6) viser jeg interesse for veisøkers bakgrunn, nåsituasjon og framtid
- 7) er jeg oppmerksom på makten som er lagt min rolle, og gjør mitt beste for å forvalte den makten til fordel for veisøker og prosessen vi er i sammen
- 8) overholder jeg taushetsplikten og andre bestemmelser om personvern

Refleksjon
Jeg reflekterer over egen praksis ved å

- 9) være bevisst på hva som er verdigrunnet og målet for karriereveiledningen
- 10) ha et bevisst forhold til mine egne holdninger, og hvordan de kan påvirke min utøvelse av karriereveiledning
- 11) ha et kritisk blikk på egen kompetanse, og kontinuerlig vurdere behovet for kompetanseheving
- 12) være bevisst, og hvis nødvendig utfordre, rammene for fagutøvelse.

Yrkesetikk/profesjonsetikk

Typiske trekk:

- Øker profesjonalitet (ved å stimulere til refleksjon)
- Skaper profesjonsfelleskap (felles verdier)
- Skaper profesjonsidentitet hos den enkelte
- Kontrakt med omgivelsene

To tradisjoner i yrkesetikken; profesjonsetikk og forvaltningsetikk

(Lingås, 2018, s.70)

Etiske utfordringer

- Når du er i tvil
- Når du skal prioritere
- Når du skal løse et dilemma
- Når du ikke har midlene for å nå et mål
- Når du må velge mellom to onder, og dine verdier slår hverandre i hjel

Typiske etiske utfordringer i karriereveiledning

- Holde på egen rolle, ikke ta over ansvaret for den andres situasjon
- Balansere mellom å respektere og utfordre
- Se og respektere det andre menneskets grenser
- Balansere mellom å motivere og realitetsorientere
- Vurdere veiledningens konsekvenser
- Håndtere spenningen mellom makt og avhengighet
- Håndtere spenningen mellom samfunnets og individets behov
- Regulere grensen mellom avstand og nærhet
- Håndtere egne reaksjoner, holdninger, meninger, fordommer, sympatier og antipatier
- Se og ta den andres perspektiv på alvor
- Sette den andre i fokus og seg selv til side
- Vurdere konflikten mellom den tiden det tar og den tiden man har
- Vite hvor grensene for egen kompetanse går
- Vurdere hvordan en håndterer mer-informasjon om veisøker
- Formell og uformell taushetsplikt

(Gravås og Gaarder, 2011, s.60)

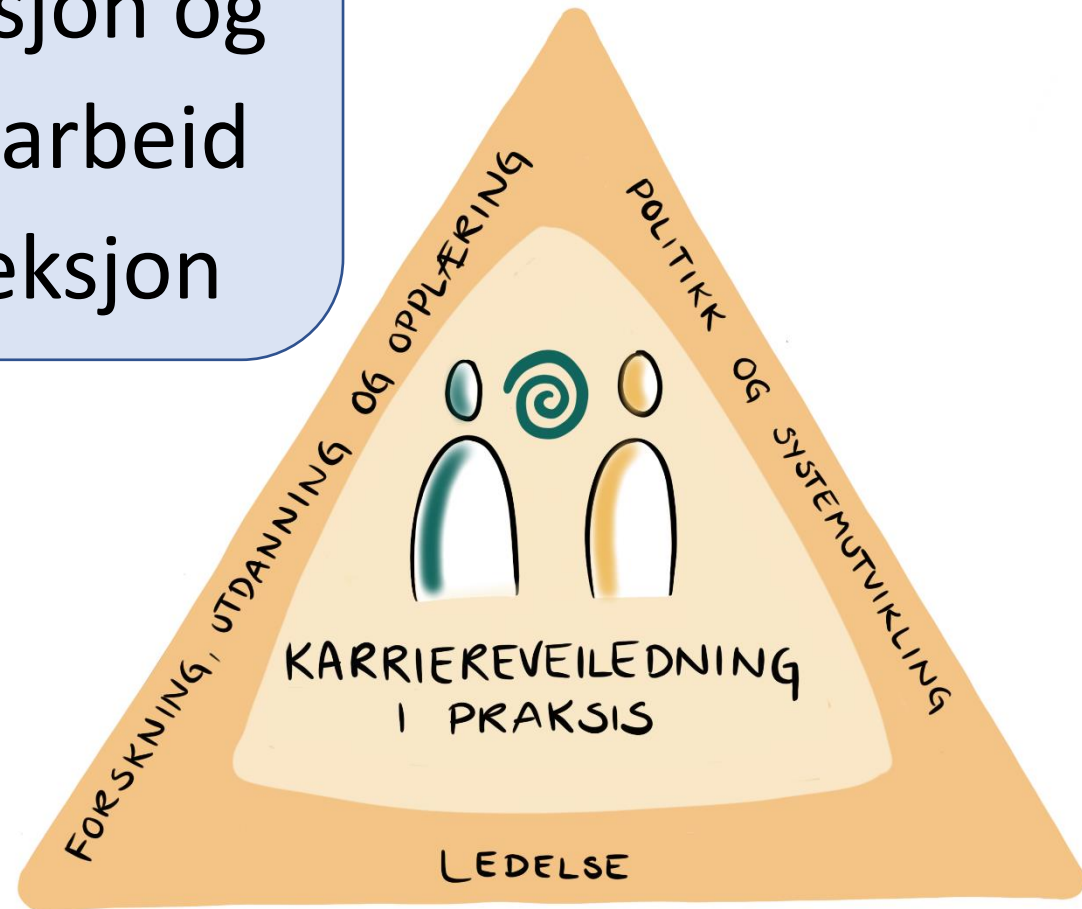
Etiske retningslinjer

Kompetanse
Når jeg gir karriereveiledning
1) gjør jeg det på et oppdatert og kunnskapsbasert karrierefaglig grunnlag
2) håndterer jeg saker jeg har kompetanse og mandat til. Jeg erkjenner min faglige begrensning, og opplyser veisøker om andre relevante instanser og tjenester
3) bruker jeg metoder og innfallsvinkler som er tilpasset veisøkers situasjon og muligheter

Relasjon og samarbeid
I relasjon og samarbeid med veisøker
4) respekterer jeg veisøkers egenverd og likeverd
5) viser jeg ydmykhet, og tar utgangspunkt i veisøkers forståelse av egen situasjon og muligheter
6) viser jeg interesse for veisøkers bakgrunn, nåsituasjon og framtidig situasjon og muligheter
7) er jeg oppmerksom på makten som er ilagt min rolle, og gjør mitt beste for å forvalte den makten til fordel for veisøker og prosessen vi er i sammen
8) overholder jeg taushetsplikten og andre bestemmelser om personvern

Refleksjon
Jeg reflekterer over egen praksis ved å
9) være bevisst på hva som er verdigrunnlaget og målet for karriereveiledningen
10) ha et bevisst forhold til mine egne holdninger, og hvordan de kan påvirke min utøvelse av karriereveiledning
11) ha et kritisk blikk på egen kompetanse, og kontinuerlig vurdere behovet for kompetanseheving
12) være bevisst, og hvis nødvendig utfordre, rammene for fagutøvelse.

- Kompetanse
- Relasjon og samarbeid
- Refleksjon

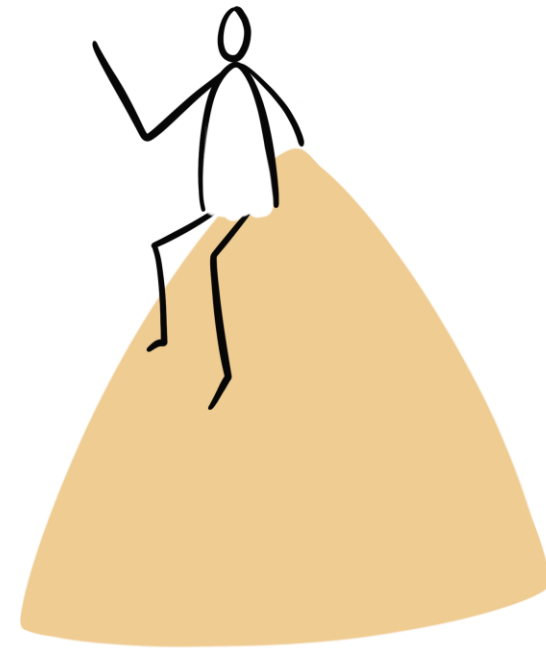

Når jeg gir karriereveiledning:

- 1) gjør jeg det på et oppdatert og kunnskapsbasert karrierefaglig grunnlag
- 2) håndterer jeg saker jeg har kompetanse og mandat til. Jeg erkjenner min faglige begrensning, og opplyser veisøker om andre relevante instanser og tjenester
- 3) bruker jeg metoder og innfallsvinkler som er tilpasset veisøkers situasjon og muligheter

Jeg reflekterer over egen praksis ved å:

- 11) ha et kritisk blikk på egen kompetanse, og kontinuerlig vurdere behovet for kompetanseheving

Møtet med veisøker

Verdigrunnlag

I relasjon og samarbeid med veisøker

4) respekterer jeg veisøkers egenverd og likeverd

5) viser jeg interesse for veisøkers bakgrunn, nåsituasjon og framtid

6) viser jeg ydmykhet, og tar utgangspunkt i veisøkers forståelse av egen situasjon og muligheter

Møtet med omgivelsene

Rammen
for god
etisk
praksis

Jeg reflekterer
over egen
praksis ved å
12) være bevisst
rammene for
egen
fagutøvelse, og
hvis nødvendig
utfordre disse.

WORKSHOP

Se for dere at dere blir bedt om å holde et innlegg om etikk i et møte med kollegaer.

Hvilke punkter ville dere tatt for dere? Diskuter i gruppe, og bli enige om 5-6 punkter dere finner relevante og viktige.

Gi en beskrivelse av innlegget her:

<https://padlet.com/anneholm-nordhagen/hybj2b6ftbfjkvp>

PLENUMSØKT 3

12.30 – 13.55: 3. Økt

Levende etikk!

Etisk refleksjon: Hva, hvorfor og hvordan?

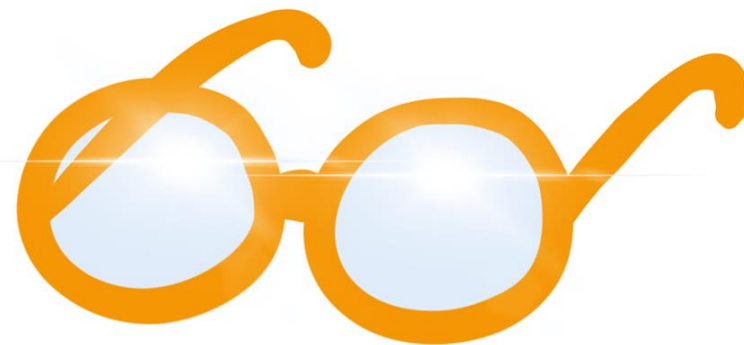
PAUSE

Workshop

Innledning i plenum og arbeid i grupper

Etisk refleksjon

- la oss pusse brillene sammen

*«å reflektere er å
børste støv av
vanetenkning»*

(Kversøy, 2013)

Jeg reflekterer over egen praksis ved å
9) være bevisst på hva som er verdigrunnlaget og målet for karriereveiledningen
10) ha et bevisst forhold til mine egne holdninger, og hvordan de kan påvirke min utøvelse av karriereveiledning

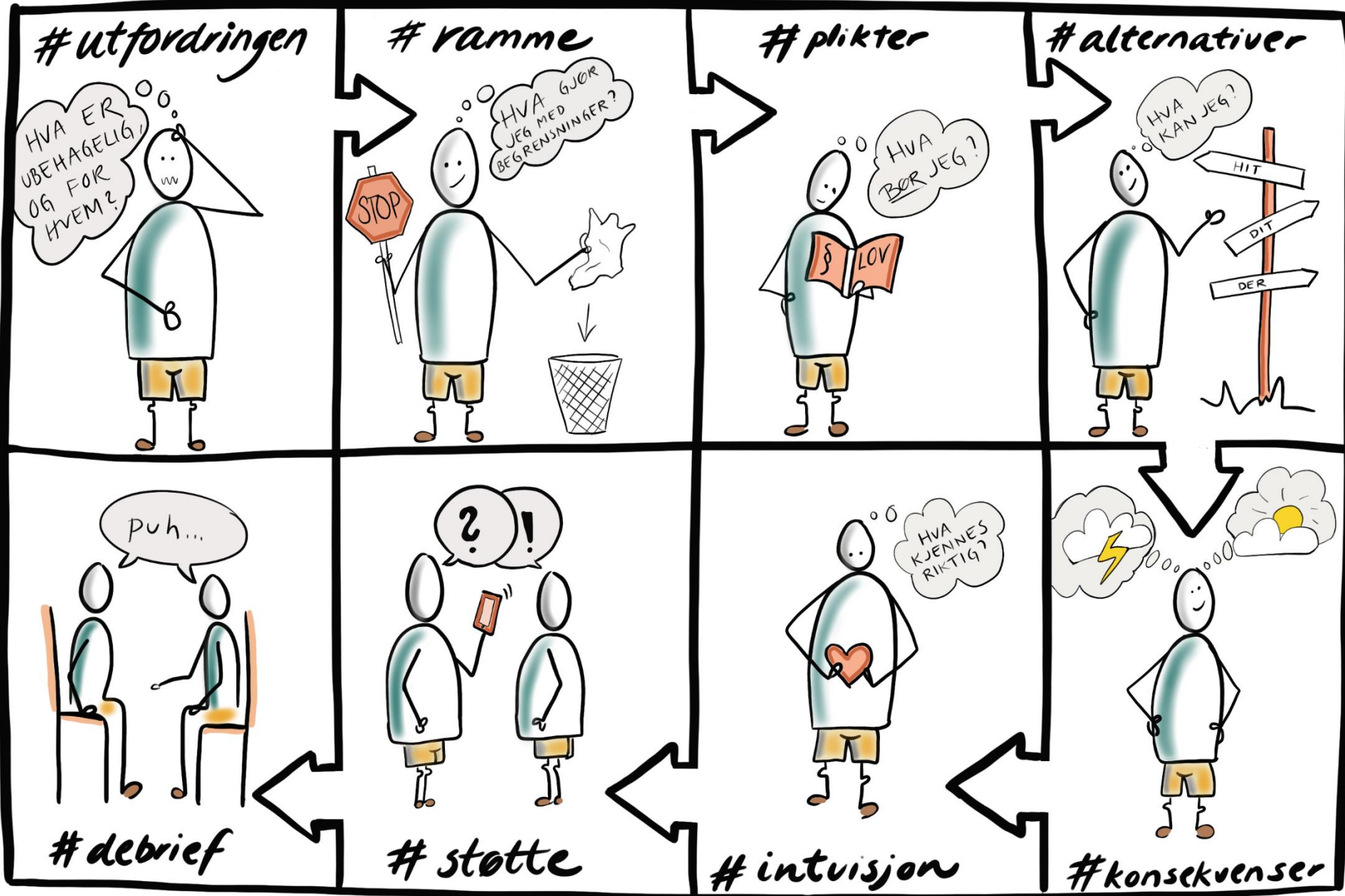
Levende etikk

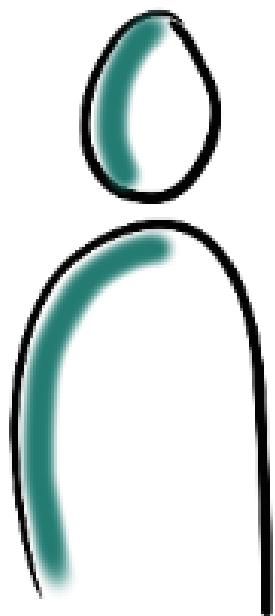

WORKSHOP

Innlegg dere hadde på møtet (oppgave 1) har vekket interesse og nysgjerrighet, både på leder og ansatt-nivå. Du blir utfordret til å komme med et konkret forslag til hvordan etisk refleksjon kan settes i system på din arbeidsplass. Diskuter i gruppa hvordan etisk refleksjon kan gjennomføres i praksis. Bli enige om 3-4 ulike tiltak som kan settes i gang.

Skriv tiltakene her:

<https://padlet.com/anneholmnordhagen/hybj2b6ftbfjkvp>

- Det er etikk i ALT vi gjør
- Veiledning er i aller høyeste grad en etisk handling
- Bygg karriereveiledningstjenestene på en solid grunnmur
- Børst støv av vaner og puss briller – Alene og sammen med andre
- La oss skape en levende felles plattform sammen; ikke legg retningslinjene i en skuff.

Referanser

Du kan lese mer om arbeidet i kvalitetsrammeverket [HER](#)

Du finner Lars Gunnar Lingås sine lesetips om etikk [HER](#)

Gravås, Tonje Foosnæs (2011): *Karriereveiledning og etikk*. I: Graver, T.F. & I.E. Gaarder (red) (2011): *Karriereveiledning*. Oslo: Universitetsforlaget

Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen (2006): *Nærhet og distanse. Grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Kversøy, Kjartan (2013) *Etikk – en praktisk vinkling*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lingås, Lars Gunnar (2016): *Profesjonsetikk og utdanningsvalg* I: Lingås, L.G. og U. Høsøien: *Utdanningsvalg – identitet og danning*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lingås, Lars Gunnar (2019) *Etikk for pedagoger*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Vetlesen, Arne Johan (2007) *Hva er etikk?* Oslo: Universitetsforlaget

LYKKE TIL MED
KARRIERELØFTET!

Takk for meg!

Ta gjerne kontakt 😊
anh@usn.no